

הלכות יום טוב - יב

דברים שאין עירובי תבשילין מועיל בהם

שוע"ר סי' שצד

א אין מערבין עירובי חצרות ושיתופי מבואות ביום טוב שחל להיות בערב שבת, מפני שנראה כמתקן דבר (רש"י. מ"א סי' תקכח. דלא כתוס' עירובין ל"ח).

שוע"ר סי' תקג

א כל מלאכת אוכל נפש לא הותרה ביום טוב אלא אם כן עושה אותה כדי ליהנות בה ביום טוב, אבל אסור לאפות ולשחוט ולבשל ביום טוב מה שיאכל בחול, ואם אפה ושחט ובישל או עשה שאר מלאכות אוכל נפש ביום טוב לצורך מחר, אפילו הוא שבת שחל להיות אחר יום טוב, הרי זה לוקה מן התורה.

ב במה דברים אמורים כשעשה המלאכה ביום טוב סמוך לחשכה בענין שאי אפשר כלל ליהנות ממנה ביום טוב עצמו, אבל אם אפשר ליהנות ממנה ביום טוב עצמו, אף על פי שאינו רוצה ליהנות ממנה ביום טוב ... שכבר אכל כל סעודתו, הואיל אם היו מזדמנים לו אורחים שלא אכלו עדיין היום היתה מלאכה זו צריכה להם והיה מותר לו לעשותה, אם כן הרי מלאכה זו נקראת מלאכת אוכל נפש. ואף שאין לו אורחים, אין איסור מן התורה לעשותה.

ג לא יחפש בספר תורה ביום טוב ראשון מה שצריך לקרות ביום טוב שני, או בשבת שאחר יום טוב אף על פי שהניח עירובי תבשילין, שאין עירוב תבשילין מתיר אלא תיקון צרכי סעודת שבת אבל לא שאר הכנות מיום טוב לשבת, כמ"ש בס"י שצ"ג.

מ"א סי' תקכז ס"ק יג

[אף על פי שהניח עירוב אינו יכול לבשל מיום טוב ראשון לשבת], דיום טוב שני הוא ודאי חול מדאורייתא, ולכן כשיכול לעשות בשני אסור לעשות בראשון. ועוד דשבות קרובה התירו שבות רחוקה לא התירו ... ונראה לי דאם יודע שיהיה לו ביום שני אונס שלא יוכל לאפות, כגון ביום אידם, דשרי לאפות או לבשל ביום א', ובלבד שהי' דעתו לכך בשעת עירוב. וזה לטעם ראשון, אבל לטעם שני אסור, דהא ודאי אם יום טוב ביום ה' וביום ו' הוא חול, ויש אונס שאינו יכול לאפות ביום ו', דאסור לאפות ביום ה' לשבת על ידי עירוב, הכא נמי כה"ג, וצ"ע.

שוע"ר סי' תקכז

א שחכמים אסרו לטרוח ביום טוב לצורך החול, כיון שאפשר לטרוח בחול עצמו. אבל שבת שאחר יום טוב, כיון שאי אפשר לטרוח בשבת עצמה, היה ראוי להתיר לטרוח ביום טוב לכבוד השבת, כיון שהוא שעת הדחק שאי אפשר בענין אחר ... אעפ"כ תיקנו חכמים שלא לבשל ולעשות שאר כל מלאכות אוכל נפש ביום טוב לצורך שבת שלאחריו, אפילו בעוד היום גדול, אלא אם כן הניח עירוב תבשילין.

ז והיתר הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים והכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד, וכן שאר כל מלאכות אוכל נפש נכללים במה שאומר ולמעבד כל צרכנא.

ח אין עירוב תבשילין מועיל אלא להתיר לעשות כל צרכי שבת ביום טוב בעוד היום גדול, דהיינו שיש שהות ביום שאם היו מזדמנים לו אורחים שלא אכלו היום היו אוכלים ונהנים בו ביום קודם בין השמשות ממלאכתו שעשה ביום טוב. אבל אם אין שהות ביום ליהנות ממלאכתו, הרי יש כאן איסור מן התורה בעשיית מלאכה זו כמ"ש בס"י תק"ג, ואין עירוב תבשילין שתקנו חכמים מועיל כלום להתיר איסור של תורה.

כג אפילו בשני ימים טובים של גלויות אסור לאפות או לעשות שאר מלאכות אוכל נפש ביום טוב ראשון לצורך השבת, בין שהניח עירוב תבשילין בו ביום בין שהניח מערב יום טוב. ואפילו אם היה ידוע לו בשעת הנחת עירוב שביום טוב שני יארע לו אונס ולא יוכל לאפות בו לכבוד השבת, כגון שהוא יום אידם, והיה בדעתו בשעה שעירב שבעירוב זה יהא מותר לו לאפות ביום טוב ראשון לצורך השבת, אעפ"כ אין מועיל כלום, לפי שעירוב תבשילין אינו מתיר אלא לאפות ולבשל מיום טוב לשבת הסמוך לו שאין יום חול מפסיק ביניהם, אבל זה שאופה ביום טוב ראשון, אם הוא קדש הרי יום טוב שני שהוא חול מפסיק ביניהם, והרי זה כאופה ביום טוב שחל להיות באחד בשבת לצורך השבת שלאחריו, שבודאי אין עירוב תבשילין מועיל לזה.

קונטרס אחרון סי' תקכז ס"ק ב

הנה המג"א הניח זה בצ"ע, משום דלפי טעמו של הרא"ש יש להתיר. ופשיטא דאין לסמוך על זה, כיון דלבעל העיטור ומגיד משנה בשם הירושלמי ור"ן בשם הרב אפרים ורבינו ירוחם בשם המפרשים אסור בכל גווני כמו שכתב המג"א, והלכה כרבים בכל מקום.

דרכי משה סי' תקכח ס"ק א

בהר"ן בפ"ב דביצה ... כתב דלא מהני עירובי תבשילין אלא לצרכי סעודה דהיינו אפייה ובישול, משמע אבל לקניית עירוב לא מהני.